

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete,
nauke i inovacija

JU CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE

POSEBNI OBRAZOVNI PROGRAM

POMOĆNIK FRIZERA

SADRŽAJ

I OPŠTI DIO POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA.....	2
1. OPŠTE INFORMACIJE O POSEBNOM OBRAZOVNOM PROGRAMU	2
2. NASTAVNI PLAN.....	4
II POSEBNI DIO POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA.....	6
3. MODULI	6
3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL	6
3.2. STRUČNI MODULI.....	7
3.2.1. PRIPREMANJE POTREBNIH RESURSA ZA OBAVLJANJE POMOĆNIH FRIZERSKIH POSLOVA.....	7
3.2.2. PRIPREMNI I ZAVRŠNI RADOVI U FRIZERSKOM SALONU	13
3.2.3. OSNOVNA NJEGA KOSE SA TEHNIKAMA UPLITANJA.....	20
4. PRAKTIČNI ISPIT	26
4.1. ISPITNI KATALOG ZA PRAKTIČNI RAD	26
1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za praktični rad	26
5. NAČIN IZVOĐENJA POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA.....	28
5.1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I OBLICIMA NASTAVE	28
5.2. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA PRAKSA	29
5.3. SLOBODNE/ VANNASTAVNE AKTIVNOSTI.....	31
5.4. STRUČNE EKSURZIJE	32
5.5. DODATNA I DOPUNSKA NASTAVA	33
6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA	34
6.1. PRILAGOĐAVANJE POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA DAROVITIM UČENICIMA	34
6.2. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA UČENICIMA SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA.....	35
6.3. PRILAGOĐAVANJE POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH	37
7. REFERENTNI PODACI	38

Napomena:

Svi izrazi koji se u ovom dokumentu koriste u muškom rodu, obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

I OPŠTI DIO POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA

1. OPŠTE INFORMACIJE O POSEBNOM OBRAZOVNOM PROGRAMU

NAZIV POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA: POMOĆNIK FRIZERA

SEKTOR/ PODSEKTOR PREMA NOK – u: Usluge/ Lične usluge

STANDARDI ZANIMANJA NA KOJIMA SE PROGRAM ZASNIVA / NIVO:

- Pomoćnik/ Pomoćnica frizera za žene, nivo II
- Pomoćnik/ Pomoćnica frizera za muškarce, nivo II

NIVO OBRAZOVANJA: II

TRAJANJE OBRAZOVANJA: Tri godine

KREDITNA VRIJEDNOST POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA: 120 CSPK-a.

USLOVI ZA UPIS, ODNOSNO UKLJUČIVANJE U PROGRAM:

- U skladu sa zakonom i rješenjem o usmjerenju

USLOVI ZA NAPREDOVANJE I ZAVRŠETAK OBRAZOVANJA:

- U sljedeći razred napreduju učenici koji su na kraju školske godine pozitivno ocijenjeni iz svih modula/ predmeta tog razreda i ako su obavili profesionalnu praksu, kako je predviđeno nastavnim planom
- Obrazovanje se završava polaganjem praktičnog ispita, u skladu sa zakonom

NIVO OBRAZOVANJA ODNOSNO STRUČNE KVALIFIKACIJE KOJE SE STIČU:

Nivo obrazovanja:

- Završetkom posebnog obrazovnog programa Pomoćnik frizera, stiče se niže stručno obrazovanje u trogodišnjem trajanju i kvalifikacija nivoa obrazovanja Pomoćnik frizera, nivo II

Stručne kvalifikacije:

Završetkom posebnog obrazovnog programa Pomoćnik frizera, stiču se sljedeće stručne kvalifikacije:

- Pomoćnik/ Pomoćnica frizera za žene, nivo II
- Pomoćnik/ Pomoćnica frizera za muškarce, nivo II

CILJEVI POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA:

- Osposobljavanje učenika za dostizanje stručnih i ključnih kompetencija koje su predviđene odgovarajućim Standardima zanimanja i Standardima kvalifikacija na kojima se zasniva posebni obrazovni program.

ISHODI UČENJA

Po završetku posebnog obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:

- Identifikuje osnovni frizerski alat, pribor, materijale i opremu u salonskom prostoru
- Pripremi radno mjesto i radnu uniformu u skladu sa higijenskim standardima
- Održava higijenu radnog prostora, alata i pribora koristeći odgovarajuća sredstva
- Pripremi korisnika usluga za pranje, šišanje, brijanje i bojenje kose postavljanjem zaštitne opreme

- Izvede postupak pranja kose, masaže vlasišta i nanošenja tretmana za njegu (maske, regeneratori)
- Vršiti raščešljavanje, frotiranje i osnovno sekcionisanje kose prema instrukcijama
- Izvede jednostavne tehnike uplitanja i ukrašavanja kose uz upotrebu sredstava za stilizovanje
- Obavi završne poslove nakon pružene usluge, uključujući čišćenje korisnika i sakupljanje otpada
- Sortira i odloži otpad i ambalažu u namjenske reciklažne kutije
- Komunicira sa korisnicima i saradnicima uz poštovanje pravila lične urednosti i poslovne etike
- Primijeni mjere lične zaštite na radu i standarde očuvanja radne i životne sredine

ISHODI ZA DOSTIZANJE KLJUČNIH KOMPETENCIJA

Po završetku posebnog obrazovnog programa, učenik će biti sposoban da:

- Komunicira na maternjem jeziku, jeziku školovanja i/ili službenom jeziku, primjenom pravilnog i stvaralačkog usmenog i pisanog izražavanja, tumačenjem pojmova, stavova i činjenica, koristeći vizuelni, zvučni/audio i digitalni materijal prilikom upotrebe jezika u obrazovanju, radu, slobodnom vremenu i svakodnevnom životu.
- Koristi matematičku kompetenciju i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji, primjenjujući matematički način razmišljanja i funkcionalno matematičko znanje i vještine u rješavanju problema u svakodnevnim situacijama, kao i znanja i metodologije kojima se objašnjava svijet prirode i promjene uzrokovane ljudskim aktivnostima, radi postavljanja pitanja i zaključivanja na temelju činjenica
- Koristi informaciono-komunikacione tehnologije na odgovoran i siguran način za učenje, rad i učestvovanje u ličnom i društvenom životu, za pronalaženje, procjenu, čuvanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija, kao i za razvijanje saradničkih mreža putem interneta
- Upravlja sopstvenim učenjem i karijerom, uključujući efikasno upravljanje vremenom i informacijama kako u samostalnom učenju tako i pri učenju u grupi, na konstruktivan način, sagledavanjem sebe, svojih vještina, stavova i vrijednosti, suočavanjem sa stresovima uzrokovanim neprekidnim životnim promjenama, pritiscima i rizicima, kao i preuzimanjem odgovornosti za vođenje zdravog načina života
- Učestvuje u društvenom životu i radu, postupa kao odgovorni građanin i u potpunosti učestvuje u građanskom i društvenom životu, zasnovanom na razumijevanju socijalnih, ekonomskih, pravnih i političkih koncepata i struktura, kao i globalnog održivog razvoja
- Pretvori ideje u djelo, uključujući stvaralaštvo, inovativnost, spremnost na preuzimanje rizika i iskorišćavanje prilika, kao i preduzimanje inicijative i sposobnosti da se sarađuje u cilju planiranja i upravljanja projektima koji imaju kulturnu, društvenu ili finansijsku vrijednost
- Uoči značaj razumijevanja i poštovanja načina na koji se ideje kreativno izražavaju i prenose u različitim kulturama u obliku niza umjetničkih i drugih kulturoloških formi, razvijajući i izražavajući vlastite ideje i osjećaj pripadnosti ili uloge u društvu na različite načine i u različitim situacijama

2. NASTAVNI PLAN

R. BROJ	PREDMET / MODUL	BROJ ČASOVA PO OBLICIMA NASTAVE I KREDITNA VRIJEDNOST																		
		I RAZRED					II RAZRED					III RAZRED					UKUPNO			
		Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	T	V	P	KV	Σ	KV		
A. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL																				
1.	Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	144				5	144				5	132				4	420	14		
2.	Matematika	144				4	144				4	99				3	387	11		
3.	Fizičko vaspitanje	108				4	108				4	99				3	315	11		
UKUPNO: A. OPŠTEOBRAZ. MODUL		396				13	396				13	330				10	1122	36		
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		34,4				32,5	34,4				32,5	31,3				25	33,4	30		
B. STRUČNI MODULI																				
1.	Pripremanje potrebnih resursa za obavljanje pomoćnih frizerskih poslova	540				540	27										540	27		
2.	Pripremni i završni radovi u frizerskom salonu						540				540	27					540	27		
3.	Osnovna njega kose sa tehnikama uplitanja											528				528	28	528	28	
UKUPNO: B. STRUČNI MODULI		540				540	27	540			540	27	528			528	28	1608	82	
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		46,9				46,9	67,5	46,9			46,9	67,5	50			50	70	47,8	68,3	
B1. POSEBNI MODULI																				
1.	Korektivne vježbe i zdrava ishrana	72					72					66					210			
2.	Socijalne vještine sa poznavanjem okoline	72					72					66					210			
3.	Svakodnevne životne vještine sa radnim vaspitanjem	72					72					66					210			
UKUPNO: B1. POSEBNI MODULI		216					216					198					630			
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		18,8					18,8					18,8					18,8			
C. PRAKTIČNI ISPIT																				
C. PRAKTIČNI ISPIT																2		2		
D. SLOBODNE AKTIVNOSTI																				
D. SLOBODNE AKTIVNOSTI		MIN. 36 ČASOVA					MIN. 36 ČASOVA					MIN. 33 ČASOVA								
E. PROFESIONALNA PRAKSA																				
E: PROFESIONALNA PRAKSA		10 DANA					10 DANA										20 DANA			
UKUPNO (A+B+B1+C)		1152				540	40	1152				540	40	1056			528	40	3360	120
UDIO U UKUPNOM GOD. FONDU (%)		100				46,9	100	100				46,9	100	100			50	100	100	100

T – Teorijska nastava

V – Vježbe

P – Praktično obrazovanje (Praktična nastava)

KV – Kreditna vrijednost

Σ - Suma (Godišnji fond časova)

Napomene:

- Nastavni plan sadrži ukupni godišnji fond časova, godišnji fond časova za svaki modul/ predmet, kao i godišnji fond časova prema oblicima nastave (teorijska nastava, vježbe i praktična nastava). Škola sama raspoređuje sedmični broj časova u odnosu na godišnji. Preporučeni sedmični fond časova se dobija podjelom ukupnog broja časova modula sa brojem radnih nedjelja u toku školske godine.

- Praktično obrazovanje (praktična nastava) se realizuje u okviru stručnih modula, u školi i po mogućnosti kod poslodavca. U zavisnosti od materijalnih uslova u školi i kod poslodavca, praktično obrazovanje (praktična nastava) se može djelimično realizovati i kod poslodavca.
- Posebni moduli se realizuju prema planu stručne službe. U okviru sadržaja ovih modula realizuju se teme: B1 - koordinacija i motorika, držanje tijela, prevencija tjelesnih deformiteta, ritmička gimnastika i zdrava ishrana; B2 – socijalna komunikacija, socijalna interakcija i saradnja, adaptivno ponašanje u radnom okruženju, muzička kreativnost; B3 – briga o sebi, život u domaćinstvu, oblačenje i održavanje odjeće i obuće, hortikulture aktivnosti, radno okupacione radionice, likovna kreativnost. Moduli su obavezni za sve učenike, ali se ne ocjenjuju.
- Broj učenika u odjeljenju je od četiri do šest (4-6).

II POSEBNI DIO POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA

3. MODULI

3.1. OPŠTEOBRAZOVNI MODUL

OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI:

- 1. CRNOGORSKI - SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST**
- 2. MATEMATIKA**
- 3. FIZIČKO VASPITANJE**

Napomena:

Programe opšteobrazovnih predmeta priprema Zavod za školstvo u skladu sa odgovarajućom metodologijom, donešenom od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

3.2. STRUČNI MODULI

3.2.1. PRIPREMANJE POTREBNIH RESURSA ZA OBAVLJANJE POMOĆNIH FRIZERSKIH POSLOVA

1. Broj časova i kreditna vrijednost:

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
I			540	540	27

2. Cilj modula:

- Upoznavanje sa salonskim prostorom, osnovnim frizerskim materijalom, alatom i priborom, materijalom. Osposobljavanje za pravilnu upotrebu radne uniforme i zaštitnih sredstava. Osposobljavanje za izvođenje jednostavnih radnih zadataka. Razvijanje pozitivnog odnosa prema struci, i podsticanje samostalnosti u skladu sa individualnim sposobnostima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Prepozna elemente salonskog prostora, osnovni alat, pribor, materijal i opremu
2. Pripremi radno mjesto za prijem korisnika usluga

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Prepozna elemente salonskog prostora, osnovni alat, pribor, materijal i opremu	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Razlikuje salonske prostorije	Salonske prostorije: radni prostor, čekaonica, toalet, kancelarija, prostor za odmor zaposlenih, prostor za skladištenje i dr.
2. Prepozna elemente salonskog radnog prostora i opremu	Elementi salonskog radnog prostora i opreme: pult, ogledalo, radna stolica, pomoćna stolica, dječija stolica, šamponjera, sterilizator, pomoćna kolica i dr.
3. Izvrši odabir i pripremu radne uniforme za rad u frizerskom salonu	Radna uniforma: zaštitni mantil za frizera, odgovarajuća obuća, rukavice, maska za lice i dr.
4. Prepozna osnovni frizerski alat	Frizerski alat: različite vrste makaza, različite vrste mašinic, britve, trimeri i dr.
5. Prepozna osnovni frizerski pribor	Frizerski pribor: češljevi, četke, fen, pegla, figaro, vikleri, šnale, klipse, posude i četke za farbanje, prskalice za vodu i dr.
6. Prepozna osnovni frizerski materijal	Frizerski materijal: šampon, regeneratorska krema, farbe, hidrogen, blanš, gel, lak, pjena, vosak i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Salonski prostor i oprema - Radna uniforma i zaštitna sredstva - Frizerski alat, pribor i materijal	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Pripremi radno mjesto za prijem korisnika usluga	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Primijeni pravila lične urednosti	Pravila lične urednosti: pranje ruku prije i posle rada, upotreba čiste radne odjeće, adekvatno vezivanje kose, održavanje urednosti noktiju i dr.
2. Pripremi alat i pribor za konkretan radni zadatak	
3. Ukloni nečistoće sa elemenata radnog mjesta koristeći odgovarajući pribor i sredstva	Pribor i sredstva: metla, krpe, sunđer, deterdžent, alkohol, aseptol i dr.
4. Izvrši čišćenje, pranje, dezinfekciju upotrijebljenog alata i pribora odgovarajućim sredstvima	Odgovarajuća sredstva: šampon, deterdžent, sunđer, male četke i dr.
5. Izvrši pravilno sortiranje i odlaganje alata i pribora nakon sterilizacije	
6. Prepozna alat i pribor potreban za konkretan radni zadatak	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Lična higijena - Higijensko-tehnička zaštita na radu - Higijenski standardi - Sortiranje i odlaganje - Alat i pribor za radni zadatak	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Pripremanje potrebnih resursa za obavljanje pomoćnih frizerskih poslova je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina kroz časove praktične nastave.
- Nastavni proces je potrebno organizovati u strukturisanom, predvidljivom i podržavajućem okruženju koje omogućava učenicima sigurnost, bolju orijentaciju i aktivno učešće u učenju. Nastavnik treba da se upozna sa preporukama navedenim u Rješenju o usmjeravanju i da za svakog učenika napravi individualni razvojno-obrazovni program (IROP).
- Praktični dio nastave treba realizovati u kabinetu praktične nastave koji je opremljen preporučenim materijalnim uslovima kao i individualnim potrebama učenika. Časove praktične nastave treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz individualni pristup, rad u paru ili u manjim grupama, u skladu sa potrebama i mogućnostima učenika. Prilikom upotrebe sitnog inventara, krupnog inventara, alata, opreme i uređaja treba voditi računa o mjerama bezbjednosti kako ne bi došlo do povređivanja učenika. Preporučljivo je da učenici što samostalnije izvode praktične vježbe ili uz asistenciju nastavnika.
- U skladu sa mogućnostima, preporučuju se posjete frizerskim salonima, sajmovima i manifestacijama u kojima se učenici neposredno upoznaju sa praktičnom realizacijom nastavnih sadržaja.
- Preporučuje se korišćenje jasnih, kratkih i konkretnih uputstava uz provjeru razumijevanja, kao i učenje kroz praktične aktivnosti, iskustveno učenje i svakodnevne životne situacije. Uvođenje novih sadržaja treba da bude postupno, uz oslanjanje na prethodna znanja i iskustva učenika. Potrebno je obezbijediti učestalo ponavljanje, vježbanje i utvrđivanje sadržaja radi trajnog usvajanja i generalizacije naučenog. Nastavna sredstva i materijale je potrebo individualno prilagoditi (pojednostavljeni sadržaji, konkretni predmeti, asistivna tehnologija, vizuelna podrška - fotografije, simboli, grafički prikazi, demonstracija, piktogrami, vizuelni rasporedi i sekvencijalni prikazi, PECS (Picture Exchange Communication System)) ili izraditi individualizovani didaktički materijal, prema potrebama učenika. Učenicima je potrebno omogućiti dodatno vrijeme za rad i učenje. U cilju podsticanja učenika preporučuje se primjena pozitivnog potkrepljenja, ohrabrivanja i podrške u radu.
- U procesu realizacije programa preporučuje se saradnja nastavnika, stručnih saradnika i roditelja/ staratelja, u cilju obezbjeđivanja kontinuiteta u radu i podrške učenicima u različitim životnim okruženjima.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Pekarić D., Frizer kozmetičar i vlasuljar, Sarajevo, 1983.
- Mazić S.; Bogičević D., Savremene frizerske procedure i kozmetika kose, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2001.
- Acanski D., Kosa vaš ponos i lepota, izdavač D. Ačanski, 2003.
- Moro D.; Čakan N., Priručnik za praktičnu nastavu sa tehnologijom rada I, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor	1
3.	Projekciono platno	1
4.	Salonski inventar (radna profesionalna stolica, šamponjera duo sa stolicom, ogledalo, kolica radna 5/1 pokretna, sterilizator, klima uređaj, mašina za veš i dr.)	po potrebi

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Alat i pribor (različite vrste makaza, mašince za šišanje, češljevi, četke, četke za farbanje šnale, britve, trimer, prskalica za kosu, zdjelica za farbu, traka okovratna, mantil, menzura, rukavice, vikleri raznih veličina i oblika, gumice, štipaljke, školjka za uši, termo kapa, peškiri i dr.)	po potrebi
6.	Preparati (kreme, pomade, puder, vosak, ulja, kolonjska voda, puder, pomade, farbe, toneri, folije, hidrogen, preparati za zdravu, oštećenu, farbanu, bijeljenu i različitu strukturu kose i dr.)	po potrebi
7.	Aparati (fen, mašince za šišanje, aparat sa komorom i dr.)	po potrebi
8.	Piktogrami, šeme, poster, lutke za vježbu, vizuelni tajmeri, namjenske korpe za otpad u bojama, zaštitne maske, zaštitne slušalice i dr.	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Korektivne vježbe i zdrava ishrana
- Socijalne vještine sa poznavanjem okoline
- Svakodnevne životne vještine sa radnim vaspitanjem

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije kroz pravilno imenovanje alata, pribora i preparata; korišćenje vizuelnih rasporeda i piktograma za razumijevanje faza rada; prikupljanje informacija putem video modela i digitalnih prikaza frizerskih tehnika; poštovanje pravila pri predstavljanju praktičnih zadataka uz uvažavanje estetskih kriterijuma struke).
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (primjena matematičkog mišljenja pri vizuelnom procjenjivanju količine preparata i razlikovanju oblika; razumijevanje osnovnih higijenskih svojstava sredstava za njegu; bezbjedno rukovanje osnovnim električnim aparatima uz nadzor i poštovanje tehničkih uputstava; razvoj ekološke svijesti kroz pravilno odlaganje ambalažnog otpada i racionalnu upotrebu vode).
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje radnih navika i motoričkih vještina kroz stalno ponavljanje rutinskih radnji; učenje u timu kroz pružanje asistencije kolegama u salonu; razvijanje sposobnosti samoprocjene nivoa potrebne podrške; jačanje samopouzdanja kroz postizanje malih ciljeva u skladu sa individualnim mogućnostima; usvajanje higijenskih standarda kao osnove profesionalne discipline).

- Građanska kompetencija (razvijanje odgovornog odnosa prema klijentu i radnoj zajednici; poštovanje različitosti i prava korisnika usluga; angažovanje u društveno odgovornim aktivnostima; strogo poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu; razvijanje svijesti o održivom razvoju kroz odgovorno postupanje sa materijalima i resursima u salonu).
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje inicijative u pripremi radnog mjesta i potrebnih resursa; vještina upravljanja vremenom tokom izvođenja jednostavnih radnih operacija; sposobnost planiranja redoslijeda radnji po dobijenoj instrukciji; razvijanje kreativnosti u estetskom oblikovanju i uplitanju kose; prepoznavanje važnosti kvaliteta rada za zadovoljstvo korisnika).
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje osjećaja za lijepo kroz tehnike uplitanja kose i upotrebu ukrasa; upoznavanje sa različitim estetskim standardima kroz primjere iz frizerstva; izražavanje sopstvenih ideja putem vizuelnih formi kao što su crteži frizura, fotografije gotovih radova ili digitalni prikazi

3.2.2. PRIPREMNI I ZAVRŠNI RADOVI U FRIZERSKOM SALONU**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
II			540	540	27

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje pripremnih i završnih radnji kod pranja kose, šišanja, brijanja, bojenja i prepariranja kose kroz jasno definisane protokole. Razvijanje vještina prepoznavanja specifičnog alata, pribora i materijala, uz pravilnu primjenu mjera zaštite korisnika i radne okoline. Usvajanje higijenskih standarda, redosljeda radnji i pravila o sakupljanju i odlaganju otpada, uz razvijanje profesionalne odgovornosti i pozitivnog odnosa prema struci u skladu sa individualnim mogućnostima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Pripremi korisnika usluga za pranje kose
2. Izvrši pripremne i završne postupke za šišanje kose, brijanje brade, brkova i glave
3. Izvrši pripremne i završne postupke za bojenje i prepariranje kose

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Pripremi korisnika usluga za pranje kose	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Postavi zaštitnu opremu korisniku usluga	Zaštitna oprema: razičite vrste peškira, zaštitni vizir i dr.
2. Podesi položaj stolice i šamponjere	
3. Odredi odgovarajuću temperaturu vode za pranje kose na različite načine	Načini: provjera unutrašnjom stranom zgloba, provjera nadlanicom i dr.
4. Odabere odgovarajuće preparate za pranje kose	Preparati za pranje kose: šampon, balzam i dr.
5. Izvede postupak pranja kose odgovarajućom tehnikom	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Mjere zaštite - Priprema korisnika - Voda - Preparati za pranje kose - Tehnika pranja kose	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da izvrši pripremne i završne radove za šišanje kose, brijanje brade, brkova i glave	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Postavi zaštitnu opremu korisniku usluga	Zaštitna oprema: mantil, higijenska traka, peškir, rukavice, maska za lice i dr.
2. Raščešlja kosu korisniku usluga prema instrukciji	
3. Prepozna alat, pribor i materijal za šišanje, brijanje brade, brkova i glave	Alat i pribor: različite vrste makaza, različite vrste mašinic, češljevi, četke, šnale, britva, shever, zdjelica, četkica za brijanje, različite vrste mašinic, britve, trimeri i dr. Materijal: kolonjske vode, pomade, puder, balzami, voskovi, pjena za brijanje, sapun za brijanje
4. Odabere potreban alat i pribor po instrukcijama	
5. Sprovede postupak pranja i odlaganja pribora nakon upotrebe	
6. Sprovede postupak čišćenja korisnika usluga nakon šišanja koristeći odgovarajući pribor	Pribor: fen i četke
7. Obavi sakupljanje i odlaganje otpada na odgovarajući način u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 7.	
Predložene teme	
- Mjere zaštite - Alat, pribor i materijal za šišanje i brijanje - Higijena i pravilno odlaganje otpada	

Ishod 3 - Učenik će biti sposoban da izvrši pripremne i završne postupke za bojenje i prepariranje kose	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Koristi zaštitnu uniformu	Zaštitna uniforma: zaštitna frizerska kecelja, rukavice i dr.
2. Postavi zaštitnu opremu korisniku usluga	Zaštitna oprema: peškir, mantil, higijenska traka, zaštitna krema i dr.
3. Prepozna pribor potreban za farbanje i prepariranje kose	
4. Odabere odgovarajući pribor za farbanje i prepariranje kose po instrukcijama	Pribor: zdjelica, češalj, četkica, rukavice, vikleri različitih veličina, termo kape, gumice, papirići i dr.
5. Obavi pranje i odlaganje pribora nakon upotrebe	
6. Obavi sakupljanje i odlaganje otpada na odgovarajući način u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine	
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 6.	
Predložene teme	
- Mjere zaštite - Pribor za farbanje i prepariranje kose - Osnovne boje u frizerstvu - Sakupljanje i odlaganje otpada	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Pripremni i završni radovi i u frizerskom salonu je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina kroz časove praktične nastave.
- Nastavni proces je potrebno organizovati u strukturisanom, predvidljivom i podržavajućem okruženju koje omogućava učenicima sigurnost, bolju orijentaciju i aktivno učešće u učenju. Nastavnik treba da se upozna sa preporukama navedenim u Rješenju o usmjeravanju i da za svakog učenika napravi individualni razvojno-obrazovni program (IROP).
- Praktični dio nastave treba realizovati u kabinetu praktične nastave koji je opremljen preporučenim materijalnim uslovima kao i individualnim potrebama učenika. Časove praktične nastave treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz individualni pristup, rad u paru ili u manjim grupama, u skladu sa potrebama i mogućnostima učenika. Prilikom upotrebe sitnog inventara, krupnog inventara, alata, opreme i uređaja treba voditi računa o mjerama bezbjednosti kako ne bi došlo do povređivanja učenika. Preporučljivo je da učenici što samostalnije izvode praktične vježbe ili uz asistenciju nastavnika.
- U skladu sa mogućnostima, preporučuju se posjete frizerskim salonima, sajmovima i manifestacijama u kojima se učenici neposredno upoznaju sa praktičnom realizacijom nastavnih sadržaja.
- Preporučuje se korišćenje jasnih, kratkih i konkretnih uputstava uz provjeru razumijevanja, kao i učenje kroz praktične aktivnosti, iskustveno učenje i svakodnevne životne situacije. Uvođenje novih sadržaja treba da bude postupno, uz oslanjanje na prethodna znanja i iskustva učenika. Potrebno je obezbijediti učestalo ponavljanje, vježbanje i utvrđivanje sadržaja radi trajnog usvajanja i generalizacije naučenog. Nastavna sredstva i materijale je potrebo individualno prilagoditi (pojednostavljeni sadržaji, konkretni predmeti, asistivna tehnologija, vizuelna podrška - fotografije, simboli, grafički prikazi, demonstracija, piktogrami, vizuelni rasporedi i sekvencijalni prikazi, PECS (Picture Exchange Communication System)) ili izraditi individualizovani didaktički materijal, prema potrebama učenika. Učenicima je potrebno omogućiti dodatno vrijeme za rad i učenje. U cilju podsticanja učenika preporučuje se primjena pozitivnog potkrepljenja, ohrabrivanja i podrške u radu.
- U procesu realizacije programa preporučuje se saradnja nastavnika, stručnih saradnika i roditelja/ staratelja, u cilju obezbjeđivanja kontinuiteta u radu i podrške učenicima u različitim životnim okruženjima.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Pekarić D., Frizer kozmetičar i vlasuljar, Sarajevo, 1983.
- Mazić S.; Bogičević D., Savremene frizerske procedure i kozmetika kose, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2001.
- Acanski D., Kosa vaš ponos i lepota, izdavač D. Ačanski, 2003.
- Moro D.; Čakan N., Priručnik za praktičnu nastavu sa tehnologijom rada I, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor	1
3.	Projekciono platno	1
4.	Salonski inventar (radna profesionalna stolica, šamponjera duo sa stolicom, ogledalo, kolica radna 5/1 pokretna, sterilizator, klima uređaj, mašina za veš i dr.)	po potrebi
5.	Alat i pribor (različite vrste makaza, mašince za šišanje, češljevi, četke, četke za farbanje šnale, britve, trimer, prskalica za kosu, zdjelica za farbu, traka okovratna,	po potrebi

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
	mantil, menzura, rukavice, vikleri raznih veličina i oblika, gumice, štipaljke, školjka za uši, termo kapa, peškiri i dr.)	
6.	Preparati (kreme, pomade, puder, vosak, ulja, kolonjska voda, puder, pomade, farbe, toneri, folije, hidrogen, preparati za zdravu, oštećenu, farbanu, bijeljenu i različitu strukturu kose i dr.)	po potrebi
7.	Aparati (fen, mašine za šišanje aparat sa komorom i dr.)	po potrebi
8.	Piktogrami, šeme, poster, lutke za vježbu, vizuelni tajmeri, namjenske korpe za otpad u bojama, zaštitne maske, zaštitne slušalice i dr.	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Korektivne vježbe i zdrava ishrana
- Socijalne vještine sa poznavanjem okoline
- Svakodnevne životne vještine sa radnim vaspitanjem

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije kroz pravilno imenovanje alata, pribora i preparata; korišćenje vizuelnih rasporeda i piktograma za razumijevanje faza rada; prikupljanje informacija putem video modela i digitalnih prikaza frizerskih tehnika; poštovanje pravila pri predstavljanju praktičnih zadataka uz uvažavanje estetskih kriterijuma struke).
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (primjena matematičkog mišljenja pri vizuelnom procjenjivanju količine preparata i razlikovanju oblika; razumijevanje osnovnih higijenskih svojstava sredstava za njegu; bezbjedno rukovanje osnovnim električnim aparatima uz nadzor i poštovanje tehničkih uputstava; razvoj ekološke svijesti kroz pravilno odlaganje ambalažnog otpada i racionalnu upotrebu vode).
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje radnih navika i motoričkih vještina kroz stalno ponavljanje rutinskih radnji; učenje u timu kroz pružanje asistencije kolegama u salonu; razvijanje sposobnosti samoprocjene nivoa potrebne podrške; jačanje samopouzdanja kroz postizanje malih ciljeva u skladu sa individualnim mogućnostima; usvajanje higijenskih standarda kao osnove profesionalne discipline).
- Građanska kompetencija (razvijanje odgovornog odnosa prema klijentu i radnoj zajednici; poštovanje različitosti i prava korisnika usluga; angažovanje u društveno odgovornim aktivnostima; strogo poštovanje

- pravila bezbjednosti i zaštite na radu; razvijanje svijesti o održivom razvoju kroz odgovorno postupanje sa materijalima i resursima u salonu).
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje inicijative u pripremi radnog mjesta i potrebnih resursa; vještina upravljanja vremenom tokom izvođenja jednostavnih radnih operacija; sposobnost planiranja redoslijeda radnji po dobijenoj instrukciji; razvijanje kreativnosti u estetskom oblikovanju i uplitanju kose; prepoznavanje važnosti kvaliteta rada za zadovoljstvo korisnika).
 - Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje osjećaja za lijepo kroz tehnike uplitanja kose i upotrebu ukrasa; upoznavanje sa različitim estetskim standardima kroz primjere iz frizerstva; izražavanje sopstvenih ideja putem vizuelnih formi kao što su crteži frizura, fotografije gotovih radova ili digitalni prikazi).

3.2.3. OSNOVNA NJEGA KOSE SA TEHNIKAMA UPLITANJA**1. Broj časova i kreditna vrijednost:**

Razred	Oblici nastave			Ukupno	Kreditna vrijednost
	Teorijska nastava	Vježbe	Praktična nastava		
III			528	528	28

2. Cilj modula:

- Osposobljavanje za izvođenje osnovne njege kose i vlasišta uz primjenu jednostavnih tehnika masaže. Usvajanje rutina pri odabiru preparata, uplitanju i ukrašavanju kose. Podsticanje razvoja motorike, preciznosti i estetskog izražavanja u skladu sa individualnim mogućnostima.

3. Ishodi učenja

Po završetku ovog modula učenik će biti sposoban da:

1. Primijeni osnovne tretmane njege kose i vlasišta
2. Izvede jednostavne tehnike uplitanja kose

Ishod 1 - Učenik će biti sposoban da Primijeni osnovne tretmane njege kose i vlasišta	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pripremi korisnika usluga za negu kose i vlasišta	
2. Odabere preparate za osnovnu negu normalne, suve i masne kose i vlasišta, u skladu sa bezbjednosnim standardima uz podršku i instrukcije	Vrste preparata: šamponi, regeneratori, ampule, kreme, pakovanja i dr
3. Nanese preparate za osnovnu negu kose i vlasišta uz podršku i instrukcije	
4. Primijeni tehnike prilikom masaže vlasišta	Tehnike: masaža prstima, jednostavni masažer, vibraciona četka i dr.
5. Sprovede završne radove nakon postupka njege kose	Završni radovi: ispiranje kose, frotiranje, raščešljavanje i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Mjere zaštita - Preparati za negu različitih tipove kose - Tehnike nanošenja i masaža vlasišta - Preparati i tehnike za negu kose i vlasišta	

Ishod 2 - Učenik će biti sposoban da Izvede jednostavne tehnike uplitanja kose	
Kriterijumi za dostizanje ishoda učenja U cilju dostizanja ishoda učenja, učenik treba da:	Kontekst (Pojašnjenje označenih pojmova)
1. Pripremi korisnika usluga za uplitanje kose upotrebom zaštitnih sredstava	Zaštitna sredstva: peškir, mantil i dr.
2. Odabere materijale, alat i pribor	Materijal: ulje, gelovi, vosak, lak, pjene i dr Alat i pribor: razne vrste češljeva, gumice za kosu, šnalice, ukrasi i dr.
3. Izvrši sekcionisanje kose u zavisnosti od željene frizure	
4. Obavi jednostavno uplitanje kose	
5. Sprovede završne postupke stilizovanja i fiksiranja upletene kose	Postupci stilizovanja: upotreba šnalica, laka, sjaja, gumica i dr.
Način provjeravanja dostignutosti ishoda učenja	
U cilju provjeravanja dostignutosti pomenutog ishoda učenja, potrebne su ispravno urađene praktične vježbe za kriterijume od 1 do 5.	
Predložene teme	
- Mjere zaštite - Alat i materijali za uplitanje kose - Tipovi pletenica i tehnike uplitanja kose	

4. Didaktičke preporuke za realizaciju modula

- Modul Osnovna njega sa tehnikama je tako koncipiran da učenicima omogućava sticanje znanja i vještina kroz časove praktične nastave.
- Nastavni proces je potrebno organizovati u strukturisanom, predvidljivom i podržavajućem okruženju koje omogućava učenicima sigurnost, bolju orijentaciju i aktivno učešće u učenju. Nastavnik treba da se upozna sa preporukama navedenim u Rješenju o usmjeravanju i da za svakog učenika napravi individualni razvojno-obrazovni program (IROP).
- Praktični dio nastave treba realizovati u kabinetu praktične nastave koji je opremljen preporučenim materijalnim uslovima kao i individualnim potrebama učenika. Časove praktične nastave treba izvoditi sa cijelim odjeljenjem, uz individualni pristup, rad u paru ili u manjim grupama, u skladu sa potrebama i mogućnostima učenika. Prilikom upotrebe sitnog inventara, krupnog inventara, alata, opreme i uređaja treba voditi računa o mjerama bezbjednosti kako ne bi došlo do povređivanja učenika. Preporučljivo je da učenici što samostalnije izvode praktične vježbe ili uz asistenciju nastavnika.
- U skladu sa mogućnostima, preporučuju se posjete frizerskim salonima, sajmovima i manifestacijama u kojima se učenici neposredno upoznaju sa praktičnom realizacijom nastavnih sadržaja.
- Preporučuje se korišćenje jasnih, kratkih i konkretnih uputstava uz provjeru razumijevanja, kao i učenje kroz praktične aktivnosti, iskustveno učenje i svakodnevne životne situacije. Uvođenje novih sadržaja treba da bude postupno, uz oslanjanje na prethodna znanja i iskustva učenika. Potrebno je obezbijediti učestalo ponavljanje, vježbanje i utvrđivanje sadržaja radi trajnog usvajanja i generalizacije naučenog. Nastavna sredstva i materijale je potrebo individualno prilagoditi (pojednostavljeni sadržaji, konkretni predmeti, asistivna tehnologija, vizuelna podrška - fotografije, simboli, grafički prikazi, demonstracija, piktogrami, vizuelni rasporedi i sekvencijalni prikazi, PECS (Picture Exchange Communication System)) ili izraditi individualizovani didaktički materijal, prema potrebama učenika. Učenicima je potrebno omogućiti dodatno vrijeme za rad i učenje. U cilju podsticanja učenika preporučuje se primjena pozitivnog potkrepljenja, ohrabriranja i podrške u radu.
- U procesu realizacije programa preporučuje se saradnja nastavnika, stručnih saradnika i roditelja/ staratelja, u cilju obezbjeđivanja kontinuiteta u radu i podrške učenicima u različitim životnim okruženjima.

5. Okvirni spisak literature i drugih izvora

- Pekarić D., Frizer kozmetičar i vlasuljar, Sarajevo, 1983.
- Mazić S.; Bogićević D., Savremene frizerske procedure i kozmetika kose, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2001.
- Acanski D., Kosa vaš ponos i lepota, izdavač D. Ačanski, 2003.
- Moro D.; Čakan N., Priručnik za praktičnu nastavu sa tehnologijom rada I, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2004.

Napomena:

Nastavnik treba da koristi i preporuči učenicima udžbenike odobrene od strane nadležnog Savjeta, važeće propise iz stručne oblasti i relevantne internet stranice na kojima se nalaze korisne informacije.

6. Prostorni i materijalni uslovi za izvođenje nastave

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
1.	Računar	1
2.	Projektor	1
3.	Projekciono platno	1
4.	Salonski inventar (radna profesionalna stolica, šamponjera duo sa stolicom, ogledalo, kolica radna 5/1 pokretna, sterilizator, klima uređaj, mašina za veš i dr.)	po potrebi

Redni broj	Opis – alati, instrumenti i uređaji	Kom.
5.	Alat i pribor (različite vrste makaza, mašince za šišanje, češljevi, četke, četke za farbanje šnale, britve, trimer, prskalica za kosu, zdjelica za farbu, traka okovratna, mantil, menzura, rukavice, vikleri raznih veličina i oblika, gumice, štipaljke, školjka za uši, termo kapa, peškiri i dr.)	po potrebi
6.	Preparati (kreme, pomade, puder, vosak, ulja, kolonjska voda, puder, pomade, farbe, toneri, folije, hidrogen, preparati za zdravu, oštećenu, farbanu, bijeljenu i različitu strukturu kose i dr.)	po potrebi
7.	Aparati (fen, mašince za šišanje, aparat sa komorom i dr.)	po potrebi
8.	Piktogrami, šeme, poster, lutke za vježbu, vizuelni tajmeri, namjenske korpe za otpad u bojama, zaštitne maske, zaštitne slušalice i dr.	po potrebi

7. Obavezni načini provjeravanja i ocjenjivanja ishoda učenja

- Provjeravanje postignuća učenika sprovodi se u kontinuitetu radi praćenja učenika u dostizanju ishoda učenja.
- Vrednovanje postignuća učenika, odnosno dostizanja ishoda učenja vrši se u skladu sa kriterijumima za dostizanje svakog ishoda učenja posebno.
- Kriterijumi ocjenjivanja za ocjene nedovoljan (1) do odličan (5), kao i udio pojedinih ishoda u konačnoj ocjeni, utvrđuju se na nivou aktiva.
- Predviđeni načini provjere dostignutosti ishoda učenja definisani su za svaki ishod posebno.
- Zaključna ocjena na kraju klasifikacionog perioda izvodi se iz ocjena svih ishoda u tom klasifikacionom periodu.
- Zaključna ocjena na kraju školske godine izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionim periodima.

8. Uslovi za prohodnost i završetak modula

- Pozitivna ocjena na kraju školske godine.

9. Povezanost modula – korelacija

- Korektivne vježbe i zdrava ishrana
- Socijalne vještine sa poznavanjem okoline
- Svakodnevne životne vještine sa radnim vaspitanjem

Napomena:

U cilju usaglašavanja sadržaja, dinamike realizacije i ishoda učenja, nastavnici su obavezni da zajedno vrše planiranje vaspitno-obrazovnog rada.

10. Ključne kompetencije koje se razvijaju ovim modulom

- Kompetencija pismenosti (upotreba stručne terminologije kroz pravilno imenovanje alata, pribora i preparata; korišćenje vizuelnih rasporeda i piktograma za razumijevanje faza rada; prikupljanje informacija putem video modela i digitalnih prikaza frizerskih tehnika; poštovanje pravila pri predstavljanju praktičnih zadataka uz uvažavanje estetskih kriterijuma struke).
- Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodnim naukama i tehnologiji (primjena matematičkog mišljenja pri vizuelnom procjenjivanju količine preparata i razlikovanju oblika; razumijevanje osnovnih higijenskih svojstava sredstava za njegu; bezbjedno rukovanje osnovnim električnim aparatima uz nadzor i poštovanje tehničkih uputstava; razvoj ekološke svijesti kroz pravilno odlaganje ambalažnog otpada i racionalnu upotrebu vode).
- Lična, socijalna i kompetencija učiti kako učiti (razvijanje radnih navika i motoričkih vještina kroz stalno ponavljanje rutinskih radnji; učenje u timu kroz pružanje asistencije kolegama u salonu; razvijanje sposobnosti samoprocjene nivoa potrebne podrške; jačanje samopouzdanja kroz postizanje malih ciljeva u skladu sa individualnim mogućnostima; usvajanje higijenskih standarda kao osnove profesionalne discipline).

- Građanska kompetencija (razvijanje odgovornog odnosa prema klijentu i radnoj zajednici; poštovanje različitosti i prava korisnika usluga; angažovanje u društveno odgovornim aktivnostima; strogo poštovanje pravila bezbjednosti i zaštite na radu; razvijanje svijesti o održivom razvoju kroz odgovorno postupanje sa materijalima i resursima u salonu).
- Preduzetnička kompetencija (razvijanje inicijative u pripremi radnog mjesta i potrebnih resursa; vještina upravljanja vremenom tokom izvođenja jednostavnih radnih operacija; sposobnost planiranja redoslijeda radnji po dobijenoj instrukciji; razvijanje kreativnosti u estetskom oblikovanju i uplitanju kose; prepoznavanje važnosti kvaliteta rada za zadovoljstvo korisnika).
- Kompetencija kulturološke svijesti i izražavanja (razvijanje osjećaja za lijepo kroz tehnike uplitanja kose i upotrebu ukrasa; upoznavanje sa različitim estetskim standardima kroz primjere iz frizerstva; izražavanje sopstvenih ideja putem vizuelnih formi kao što su crteži frizura, fotografije gotovih radova ili digitalni prikazi).

4. PRAKTIČNI ISPIT

Program praktičnog ispita:

- Praktični rad

4.1. ISPITNI KATALOG ZA PRAKTIČNI RAD

1. Moduli na osnovu kojih je urađen ispitni katalog za praktični rad

- Pripremanje potrebnih resursa za obavljanje pomoćnih frizerskih poslova
- Pripremni i završni radovi u frizerskom salon
- Osnovna njega kose sa tehnikama uplitanja

2. Cilj ispita:

- Provjera nivoa postignuća ishoda učenja definisanih u modulima koji čine praktični rad od značaja za kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pomoćnik/ Pomoćnica frizera.
- Provjera pravilne upotrebe stručne terminologije, sposobnosti povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, samostalnosti i sistematičnosti u radu, racionalnog korišćenja, materijala, vremena i energije i poznavanja propisa za obezbeđenje zaštite na radu i zaštite okoline.

3. Teme/ Zadaci za praktični rad

1. Priprema radnog mjesta za prijem korisnika usluga
2. Priprema osnovnih zaštitnih sredstava
3. Čišćenje radnog mjesta i osnovna dezinfekcija pribora
4. Priprema alata, pribora, materijala za rad
5. Pravilno odlaganje alata i pribora nakon rada
6. Prepoznavanje i odabir osnovnih preparata za pranje kose
7. Priprema korisnika za pranje kose
8. Pranje kose uz osnovnu masažu vlasišta
9. Raščešljavanje i prosušivanje kose nakon pranja
10. Priprema kose za šišanje
11. Pomoćni poslovi pri pripremi za bojenje kose
12. Priprema osnovnog pribora za farbanje
13. Pranje i odlaganje pribora nakon farbanja
14. Izrada jednostavnih pletenica
15. Stilizovanje jednostavnih pletenica ukrasima

4. Tip ispita

- Učenik radi praktični rad praktično, sa pisanim i usmenim obrazloženjem

5. Dozvoljena pomagala

- U skladu sa zadatkom

6. Literatura i drugi izvori

- U skladu sa literaturom koja je definisana modulima na osnovu kojih je urađen Ispitni katalog za praktični rad

7. Mjerila provjere

- Na osnovu predloženih tema/zadataka u Ispitnom katalogu za praktični rad, formiraju se zadaci koje učenici biraju u skladu sa pravilnikom koji reguliše polaganje praktičnog ispita. Na osnovu izabranog zadatka, učenik samostalno radi zpraktični rad, u skladu sa uputstvom i nadzorom nastavnika - mentora. Ispitna komisija određuje početak, završetak i rok predaje praktičnog radova u skladu sa pravilnikom. Sastavni dio praktičnog ispita je pisano i usmeno obrazloženje praktičnog zadatka.

Praktični rad sa odbranom se boduje na sljedeći način:

- Adekvatan izbor materijala, opreme, alata, zaštitnih sredstava i sl. za realizaciju praktičnog zadatka – 15%
- Stručna razrada praktičnog zadatka – 50%
- Funkcionalnost i povezanost zadatka sa praktičnom primjenom – 15 %
- Pisano obrazloženje praktičnog zadatka (povezanost praktičnog zadatka sa teorijom i opis toka izrade zadatka) – 15%
- Usmeno obrazloženje praktičnog zadatka – 20%

5. NAČIN IZVOĐENJA POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA

5.1. BROJ ČASOVA PO GODINAMA OBRAZOVANJA I OBLICIMA NASTAVE

Redni broj	Naziv modula	Razred	Ukupno časova	Oblici nastave			Broj časova kod kojih se odjeljenje dijeli na grupe		
				T	V	P	T	V	P
	Stručni moduli								
1.	Pripremanje potrebnih resursa za obavljanje pomoćnih frizerskih poslova	I	540	-	-	540	-	-	-
2.	Pripremni i završni radovi u frizerskom salonu	II	540	-	-	540	-	-	-
3.	Osnovna njega kose sa tehnikama uplitanja	III	528	-	-	528	-	-	-

5.2. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA PRAKSA

5.2.1. PRAKTIČNO OBRAZOVANJE (PRAKTIČNA NASTAVA – PN) U ŠKOLI I KOD POSLODAVCA

- Praktično obrazovanje se obavlja radi primjene teorijskih znanja u praksi i sticanja novih vještina.
- Praktično obrazovanje se izvodi u objektima škole (radionice, kabineti ili laboratorije) i u objektima van škole (ustanove ili privredna društva)

Spisak modula u okviru kojih se realizuje praktično obrazovanje (praktična nastava – PN) i broj časova u školi i kod poslodavca:

Redn i broj	Naziv modula	Razred	Broj časova PN u školi	Broj časova PN kod poslodavca	Ukupan broj časova PN
1.	Pripremanje potrebnih resursa za obavljanje pomoćnih frizerskih poslova	I	540	-	540
Ukupno PN – I razred			540	-	540
2.	Pripremni i završni radovi u frizerskom salonu	II	540	-	540
Ukupno PN – II razred			540	-	540
3.	Osnovna njega kose sa tehnikama uplitanja	III	528	-	528
Ukupno PN – III razred			528	-	528
Ukupno PN – I, II, III razred			1608	-	1608
% zastupljenosti PN u odnosu na ukupan broj časova			47,7	-	47,7

5.2.2. PROFESIONALNA PRAKSA

- Profesionalna praksa izvodi se po pravilu nakon završetka nastavne godine za učenike koji su praktično obrazovanje ostvarili u objektima škole.
- Učenici I i II razreda nakon završetka nastavne godine obavljaju profesionalnu praksu u trajanju od 10 dana, u skladu sa nastavnim planom. Profesionalna praksa izvodi se u odgovarajućim objektima u kojima se izvode frizerske usluge.
- Za izradu programa profesionalne prakse i njenu realizaciju zadužena je škola. Program profesionalne prakse mora biti u korelaciji sa programom stručnih modula i praktičnog obrazovanja koje se realizuje u okviru modula. O realizaciji programa profesionalne prakse učenik je obavezan da vodi dnevnik profesionalne prakse. U dnevnik, učenik po danima upisuje sadržaje rada. Dnevnik profesionalne prakse potpisuje lice zaduženo za realizaciju programa. Podaci o profesionalnoj praksi (ime i prezime učenika, mjesto i vrijeme izvođenja) evidentiraju se u posebnim rubrikama u odjeljenjskim knjigama.
- Profesionalna praksa se ne ocjenjuje, ali je uslov za završetak razreda.

5.3. SLOBODNE/ VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

- U školi se organizuju slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika.
- Zадaci i program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti razrađuju se godišnjim programom rada škole.
- Slobodne, odnosno vannastavne aktivnosti učenika se ostvaruju putem: predavanja, stručnih ekskurzija, okruglih stolova, društveno korisnog rada i drugih oblika.
- Uspješnost učenika na slobodnim, odnosno vannastavnim aktivnostima se ne ocjenjuje. Škola je u obavezi da za sve učenike organizuje najmanje 36 časova slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti godišnje (33 časa u III razredu). Fond časova slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti ne ulazi u ukupan godišnji fond časova iz Nastavnog plana.

Okvirni program slobodnih, odnosno vannastavnih aktivnosti sastoji se iz tri cjeline:

- Sadržaji vezani za opšteobrazovno područje: dani sporta, ekološke aktivnosti, zdravi stilovi života, građansko obrazovanje, filmske, pozorišne, muzičke predstave i likovne izložbe, posjeta istorijskim spomenicima, muzejima, sajmu knjiga i dr.
- Obavezni sadržaji vezani za stručno područje: stručne ekskurzije, posjete institucijama i preduzećima koja su stručno vezana za posebni obrazovni program, posjete sajmovima informatike, tehnike i nastavne tehnologije, učešće na stručnim predavanjima i takmičenjima u poznavanju određenih oblasti, karijerna orijentacija i dr.
- Sadržaji po izboru učenika: učešće u raznim sekcijama (sportska, dramska, literarna, muzička, likovna, informatička, prva pomoć, saobraćajni propisi, Internet klub, preduzetnički klub i dr.)

5.4. STRUČNE ESKURZIJE

- Stručne ekskurzije treba da omoguće učenicima uvid u tehničko-tehnološko, proizvodno, uslužno i radno okruženje u stvarnim uslovima iz oblasti sa kojima nisu bili u mogućnosti da se u potpunosti upoznaju u toku praktičnog obrazovanja. One omogućavaju učenicima dalju socijalizaciju i razvoj pozitivnog odnosa prema kvalifikaciji za koju se obrazuju. Imaju značajnu ulogu i u profesionalnom informisanju i karijernom vođenju.
- Stručne ekskurzije se mogu organizovati kao kratkotrajne (1-3 sata), poludnevne i cjelodnevne. Mogu se organizovati u različitim periodima, u zavisnosti od faze realizacije modula ili oblasti. Stručne ekskurzije se planiraju u godišnjem planu rada nastavnika, odnosno stručnih aktiva i dio su godišnjeg plana rada škole.
- Nastavnici koji organizuju i realizuju stručnu ekskurziju treba da:
 - pripreme učenike za ekskurziju - da ih upoznaju sa ciljevima i sadržajem ekskurzije
 - odrede način izvođenja ekskurzije, njenu strukturu, način obilaska, pitanja za nadležne osobe i dr.
 - sistematizuju stečena znanja učenika kroz zadatke, raspravu, refleksiju, prezentaciju i dr.

5.5. DODATNA I DOPUNSKA NASTAVA

- U školi se organizuje dodatna i dopunska nastava.
- Plan dodatne i dopunske nastave pripremaju nastavnici, odnosno stručni aktivni za svaki od modula ili grupu modula i razrađuju se u godišnjem programu rada škole.
- Učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama treba omogućiti punu socijalizaciju. U tom smislu nastavnici treba da planiraju načine za pomoć učenicima, u skladu sa iskazanim željama i potrebama učenika i individualnim razvojnim obrazovnim programom.
- Nadarenim učenicima treba organizovati dodatnu nastavu, pomoći im davanjem uputstava za individualno savlađivanje gradiva, uputiti ih na dodatnu literaturu i druge izvore, pomoći im pri radu u laboratorijama i slično, kao i organizovati dodatne časove.
- Za učenike koji postižu slabije rezultate u učenju treba organizovati dopunsku nastavu. Takođe, učenike sa boljim uspjehom treba podsticati da pomažu onim sa slabijim uspjehom i osmišljavati aktivnosti kroz koje se ta pomoć može realizovati.
- Sve aktivnosti vezane za pomoć učenicima treba da se nađu u godišnjem planu rada nastavnika.

6. NAČIN PRILAGOĐAVANJA POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA

6.1. PRILAGOĐAVANJE POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA DAROVITIM UČENICIMA

- Strategijom reforme obrazovanja (2025 - 2035), predviđen je operativni cilj „Unapređivanje kvaliteta nastave i učenja i podrška inovativnim nastavnim praksama“.
- Kurikulum se obogaćuje po širini, ishodima i sadržajima učenja, kao i po dubini, metodama nastave/ učenja koje treba da angažuju više misaone procese u obradi tih sadržaja, a u skladu sa sposobnostima, sklonostima, interesovanjima i motivacijom darovitih učenika. U procesu planiranja nastave, potrebno je da nastavnici pažljivo definišu ishode, sadržaje i metode učenja, koji će biti izazovni za darovite učenike i odgovarati njihovom stepenu razvoja, ali i biti povezani sa jezgrom modula. Sadržaji, kojima se obogaćuje program, treba da budu primjereni učenikovim interesovanjima, u cilju podsticanja njihove motivacije za rad i daljeg razvoja svih potencijala. Oni treba da budu dovoljno izazovni i raznovrsni da podstiču više misaone procese. Naglasak treba staviti na sticanje temeljnih znanja, a ne samo činjenica, pri čemu tempo rada treba da bude fleksibilan i da odgovara brzini napredovanja svakog darovitog učenika. Važno je da nastavnici koriste interdisciplinarni pristup u nastavi, koji je zasnovan na integraciji problema iz različitih oblasti nauke, jer se tako podstiče želja darovitih učenika za proširivanjem i produbljivanjem znanja, kao i razvijanjem sposobnosti da reaguju na različite pojave.

Planiranje i pripremanje nastave treba da sadrži različite pristupe poučavanja, različite metode učenja i, na kraju, različite načine prezentovanja onog što se naučilo. Nastavu treba organizovati tako da omogući učenicima da primjenjuju metode učenja kao što su: rješavanje problema, izrada projekata, istraživanja, kooperativno učenje, divergentno učenje i dr. Prilikom realizacije obogaćenog kurikuluma za redovnu nastavu, darovite učenike ne treba izdvajati iz odjeljenja, već im omogućiti individualan ili rad u grupi na zadacima i projektima uz stručno vođenje nastavnika. Postignuća u učenju se mogu unaprijediti kada daroviti učenici borave i uče u grupi onih sa sličnim sposobnostima i interesovanjima. Stoga je pored planiranja redovne nastave, potrebno sačiniti i plan rada dodatne nastave i sekcija slobodnih aktivnosti čijom će se realizacijom odgovoriti potrebama i interesovanjima darovitih učenika. U ovim planovima je potrebno posebno definisati ishode učenja koje podstiču više misaone procese (analiza, sinteza, evaluacija), kao i razvoj vještina.

6.2. PRILAGOĐAVANJE OBRAZOVNOG PROGRAMA UČENICIMA SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA

a) Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama

- U skladu sa zakonom, djeca sa posebnim obrazovnim potrebama su:
 - 1) djeca sa smetnjama u razvoju – djeca sa tjelesnom, intelektualnom, senzornom smetnjom, djeca sa kombinovanim smetnjama i smetnjom iz spektra autizma;
 - 2) djeca sa teškoćama u razvoju – djeca sa govorno-jezičkim teškoćama, poremećajima u ponašanju; teškim hroničnim oboljenjima; dugotrajno bolesna djeca i druga djeca koja imaju poteškoće u učenju i druge teškoće uzrokovane emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama.

b) Pristupačnost i opremljenost škola

- U skladu sa zakonom, škola je u obavezi da radi na poboljšanju pristupačnosti i opremljenosti škola. Odnosno, škola treba da obezbijedi prevazilaženje arhitektonskih, fizičkih i drugih prepreka u školi, odnosno pristupačnost učionica, dvorišta, toaleta, hodnika, prilagođenost enterijera i eksterijera karakteristikama kretanja i stepenu samostalnosti učenika. Sve ovo treba pripremiti prije nego što se u školu upišu učenici sa posebnim obrazovnim potrebama.
- Kako bi bila dostupna i pristupačna za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama škola treba da obezbijedi:
 - Učenicima sa tjelesnim smetnjama – pristup zgradi, priboru, opremi za rad, prostor za kretanje, tehnološka pomagala, podršku resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa intelektualnim smetnjama – očigledna nastavna sredstva, uklanjanje i smanjenje ometajućih faktora, podršku resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa smetnjama vida – mjesto u učionici sa kojeg se najbolje vidi tabla, slobodne puteve do table, bezbjedno okruženje, nastavna sredstva, materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i znanja o njima, učešće resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa smetnjama sluha – da sjede blizu nastavnika, otklanjanje ometajućih zvukova, neometan pogled u toku komunikacije, prilagođen didaktički materijal, adekvatnu obrazovnu tehnologiju i znanja o njima i dr.;
 - Učenicima sa smetnjom autizma – jasne fizičke i vizuelne granice (označavanje, ograničavanje prostora i sl.), jasna i precizna uputstva i dnevni raspored, otklanjanje vizuelnih i auditivnih distraktora pažnje, angažman resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa govorno-jezičkim teškoćama – veći i podebljani font obrazovnog materijala, prilagođene pismene zadatke, vrijeme za rješavanje, pomagala, uključivanje resursnog centra i dr.;
 - Učenicima sa teškoćama pažnje – mjesto pored katedre, otklanjanje svega što remeti pažnju i dr.;
 - Učenicima sa teškoćama uzrokovanim socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama - psihosocijalnu podršku, dopunsku nastavu za prevazilaženje jezičkih barijera i dr.

c) Obrazovni programi po kojima učenici sa posebnim potrebama mogu pratiti izvođenje nastavnog procesa

- U skladu sa zakonom, obrazovni program za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama može se realizovati kao jedan od sljedećih programa po kojima učenik može da prati nastavni proces, na osnovu predloga rješenja komisije za usmjeravanje:
 - Program uz obezbjeđivanje dodatnih uslova i pomagala i stručne pomoći (u zavisnosti od razvojne smetnje učenika omogućava mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se ishodi realizuju);
 - Program sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći - učenik može sticati obrazovanje iz dijela obrazovnog programa kojim će se osposobiti za određene grupe poslova, koji mogu voditi stručnoj kvalifikaciji u skladu sa obrazovnim programom.
- Učenik sa posebnim obrazovnim potrebama može se, zavisno od individualnih mogućnosti i sposobnosti obrazovati za:

- cijeli obrazovni program i steći kvalifikaciju nivoa obrazovanja, potvrđenu diplomom;
- dio obrazovnog programa kojim će se osposobiti za određene grupe poslova, koji mogu voditi stručnoj kvalifikaciji ako je programom tako definisano, i steći stručnu kvalifikaciju, potvrđenu sertifikatom;
- dio obrazovnog programa, čime će se osposobiti za određene grupe poslova, koji ne čine stručnu kvalifikaciju, što je potvrđeno potvrdom o završetku dijela obrazovnog programa.

Nivo do kojeg će se učenik obrazovati zavisi od uspješnosti završenih modula u skladu sa primijenjenim modelom obrazovnog programa.

d) Individualno razvojno-obrazovni program (IROP)

- U srednjoj školi, IROP se nadovezuje na IROP iz osnovne škole i ITP-1 koji je rađen za učenika.
- Za IROP odnosno, pripremu, primjenu, praćenje i prilagođavanje programa, škola, odnosno resursni centar, obrazuje stručni tim koji čine: nastavnici, stručni saradnici škole ili resursnog centra, uz učešće roditelja. U postavljanju i realizaciji IROP-a afirmiše se saradnja, kompetencije i odgovornosti svih aktera.
- Individualno razvojno-obrazovni program (IROP) je dokument koji se radi za svakog učenika sa posebnim obrazovnim potrebama koji je uključen u obrazovni program Rješenjem o usmjeravanju. Zasniva se na dinamičkoj procjeni odnosa aktuelnog i planiranog funkcionisanja učenika (saznajni, emocionalni, socijalni i fizički), nivoa znanja i vještina. Njime se utvrđuju načini podrške, metodika i prilagođavanje procesa učenja, ispunjenje individualnih potreba i potencijala učenika. Predstavlja kompilaciju učenikovih osobina, potreba i ciljeva modula. U zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, sposobnosti i potreba učenika IROP omogućava: modifikovanje ishoda; mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se aktivnosti realizuju. Individualni program dozvoljava dopunjavanje alternativnim oblicima komunikacije, kao što su znakovni jezik, Brajevo pismo, komunikacijske sličice; upotrebu specijalizovane didaktike, opreme, pomagala, asistivne tehnologije i sl. U njemu se jasno definiše kada i kojim oblastima je potrebna podrška asistenta. Rješenjem o usmjeravanju u obrazovni program utvrđuje se potreba asistencije u nastavi koju obavlja asistent u nastavi. Podršku inkluzivnom obrazovanju pružaju resursni centri kroz savjetodavni i stručni rad, kao i obuke nastavnika i stručnih saradnika za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama shodno razvojnoj smetnji.
- Za učenike završnih razreda srednje škole kao dio individualnog razvojno-obrazovnog programa izrađuje se i sprovodi individualni tranzicioni plan 2 (ITP2) čiji su ciljevi, mjere i aktivnosti usmjereni na vještine za nezavisan život i pripremu za zapošljavanje - prelazak na tržište rada.

6.3. PRILAGOĐAVANJE POSEBNOG OBRAZOVNOG PROGRAMA OBRAZOVANJU ODRASLIH

- Obrazovni programi se prilagođavaju odraslima po obimu, organizaciji i trajanju. Prilikom prilagođavanja programa odraslim polaznicima škola treba da vodi računa o njihovim ranije stečenim znanjima, radnom i životnom iskustvu i specifičnostima učenja odraslih.
- Prilagođeni plan i program, treba na kraju obrazovanja da omogući polazniku sticanje kvalifikacije nivoa obrazovanja i stručnih kvalifikacija, koje su predviđene obrazovnim programom.
- Kvalifikacija nivoa obrazovanja Pomoćnik/ Pomoćnica frizera, može se steći kroz vanredno obrazovanje.
- U skladu sa zakonom, vanredni učenik je obavezan da pohađa pripremnu nastavu koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna, kao grupna nastava za koju je definisan raspored realizacije predmeta, modula ili tema u okviru modula ili kao kombinacija ova dva modela.
- Ukupan fond časova za pojedine razrede ne može biti manji od 40% ukupnog godišnjeg broja časova za obrazovni program, ukoliko se učenici obrazuju nakon završetka osnovnog obrazovanja.
- Ukoliko su učenici završili obrazovanje po obrazovnom programu srednje škole, u skladu sa zakonom, njima se priznaju predmeti, odnosno moduli koje su uspješno završili, ukoliko su njihov sadržaj i trajanje odgovarajući. U tom slučaju, broj časova od najmanje 40% ukupnog godišnjeg broja časova, određuje se u odnosu na ukupan godišnji broj časova predmeta i modula koje učenici nijesu prethodno izučavali ili ih nijesu uspješno završili.
- Za svakog učenika škola treba da utvrditi listu predmeta (dopunskih, diferencijalnih), modula ili tema u okviru modula za koje je potrebno da učenik pohađa pripremnu nastavu, kao i broj časova pripreme nastave (obim nastave pojedinih tema). Škola treba da upozna učenika o seminarskim i grafičkim radovima, projektnim i pisanim zadacima koje treba da uradi. Sagledavanjem liste predmeta, modula ili tema u okviru modula, škola formira grupe kandidata za pripremnu nastavu.
- Škola treba da organizuje časove pripreme kandidata za pojedine djelove praktičnog ispita, kao i za izradu praktičnog rada, koja može biti organizovana kao instruktivno-konsultativna.
- Škola je dužna da vodi odgovarajuću evidenciju o svakom učeniku.

7. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Posebni obrazovni program Pomoćnik frizera

Kod dokumenta: POP-120020-PFRIZ

Datum usvajanja dokumenta: 23.jun 2026. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVI sjednica Nacionalnog savjeta za obrazovanje

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Rajko Obrenović, Frizer majstor – Kreator ženskih frizura, nastavnik, JU SSŠ "Spasoje Raspopović" Podgorica
2. Anita Nikolić, Frizer specijalist, nastavnik, JU Resursni centar za sluh i govor "Dr Peruta Ivanović", Kotor

Koordinatori:

Katarina Todorović, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za razvoj kvalifikacija u stručnom obrazovanju, JU Centar za stručno obrazovanje

Vjera Mitrović Radošević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za kvalitet, istraživanje i profesionalni razvoj, JU Centar za stručno obrazovanje

Srđan Obradović, diplomirani pravnik, koordinator u Odjeljenju za razvoj kvalifikacija u stručnom obrazovanju, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnostima i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, samostalni savjetnik II za administriranje i dizajn, JU Centar za stručno obrazovanje